

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ในพื้นที่จังหวัดตรัง

รัศมีรวี หล่อเพชร¹

สุภาภรณ์ สงค์ประชา²

คนางค์ คันธมธูรพจน์³

ชเนศ เกษศิลป์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ในพื้นที่จังหวัดตรัง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาดำน้ำตื้น ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การห่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมานแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และ เปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ Scheffé

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังในระดับสูงร้อยละ 89.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง พบว่าอาชีพแตกต่างกัน การให้คุณค่า ความรู้ และทัศนคติในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยคือ ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศแนวปะการัง เน้นผ่านทางช่องทางออนไลน์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว และมีคฤเทศก์ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการอนุรักษ์และผลกระทบต่อระบบนิเวศแนวปะการัง จากการใช้ประโยชน์การท่องเที่ยวทางทะเล การบังคับใช้กฎหมายยังไม่รัดกุม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการละเมิดและทำลายระบบนิเวศแนวปะการัง

คำสำคัญ : พฤติกรรม, การอนุรักษ์, ระบบนิเวศแนวปะการัง,

1 นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

3 รองศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

CORAL REEF ECOSYSTEM CONSERVATION BEHAVIORS OF SNORKELERS IN TRANG

Rusrawee Lopetch¹

Supaporn Songpracha²

Kanang Kantamaturapoj³

Tanet Ketsil⁴

ABSTRACT

The objectives of this study were to study coral reef ecosystem conservation behaviors of snorkelers and to examine the factors related to the conservation behavior of coral reef ecosystems of snorkelers. Data collection was conducted using questionnaires with Thai tourists who engaged diving during the study period, October to November 2023, with a sample size of 400 individuals. Data analysis included descriptive statistics with percentage, mean and standard deviation, and inferential statistics for hypothesis testing and variable correlation testing. For analytical measurements, One- way ANOVA, and Scheffé were employed for pair comparisons.

The study found a high level of conservation behavior coral reef ecosystems, with 89.3% exhibiting such behavior. Regarding the factors influencing conservation behavior coral reef ecosystems, it was found that differences in occupation, values, knowledge, and attitudes conservation significantly impacted conservation behavior towards coral reef ecosystems at a statistical significance level of 0.05

The research recommends that the government communicate information, news, and knowledge about coral reef ecosystems through internet platforms in order to increase knowledge and comprehension among tourists and stakeholders. Also, law enforcement in conversation is still lack, thus stakeholders should adopt clear measures to handle infractions destruction of coral reef ecosystems.

KEY WORDS: behavior, conservation, coral reef ecosystem

1 Master of Arts, Environmental Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

2 Asst. Prof. Dr., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

3 Assoc. Prof. Dr., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

4 Asst. Prof. Dr., Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

บทนำ

ไทยเป็นประเทศที่มีระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือระบบนิเวศและทรัพยากรทางทะเล มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น แนวปะการัง แหล่งหญ้าทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน เป็นต้น จากการพัฒนาของประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทางบก และทางทะเลอย่างมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากร

แนวปะการังเป็นระบบนิเวศที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงที่สุดในทะเล แนวปะการังเป็นแหล่งกำเนิดทรายให้ชายหาด ทั้งจากการสึกกร่อนของโครงสร้างหินปูน การกัดกร่อนโดยสัตว์ทะเลบางชนิดและจากกระแสนคลื่น ทำให้หินปูนปะการังแตกละเอียดเป็นเม็ดทรายที่ขาวสะอาด แนวปะการังบริเวณชายฝั่งและแนวปะการังแบบกำแพงช่วยป้องกันชายฝั่งจากการกัดเซาะของคลื่น และกระแสน้ำโดยตรง เป็นแหล่งผลิตอาหารสัตว์น้ำนานาชนิด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งสร้างอาหารที่สำคัญของมวลมนุษย์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาเยี่ยมชม เป็นการสร้างรายได้ที่สำคัญของประเทศ และในด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศแนวปะการังหลากหลายชนิดยังมีสรรพคุณทางยา ตัวอย่างเช่น กัลปังหา สามารถนำมาสกัดใช้ทำยาต่อต้านโรคมะเร็ง ยาต่อต้านจุลชีพและน้ำยาป้องกันการตกผลึกและการแข็งตัว เป็นต้น

ปัจจุบันการดำน้ำตื้นเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยม มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวดำน้ำมากขึ้น การทำกิจกรรมต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทรัพยากรทางทะเลกรณีพื้นที่บริเวณเกาะเชือก จ.ตรัง สถานภาพปะการังจัดอยู่ในสถานภาพเสียหาย (อัตราส่วน 1: 2.40) (สถานภาพแนวปะการัง, 2567) จากการสำรวจในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 มีความเป็นไปได้ว่าสาเหตุหลักที่ทำให้แนวปะการังเสื่อมโทรมมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว (คณินนิตย์ ลิมจิระขจร, 2565) และจากการศึกษาโรคของปะการังบริเวณแนวปะการังเขตน้ำตื้น ฝั่งอ่าวไทย และทะเลอันดามัน ผลการสำรวจสภาพความสมบูรณ์ของแนวปะการัง 3 พื้นที่ พบว่าแนวปะการังบริเวณเกาะค้ำควา จ.ชลบุรี มีความสมบูรณ์มากที่สุด รองลงมาคือ เกาะแตน จ.สุราษฎร์ธานี และเกาะมุกด์ จ.ตรัง ตามลำดับ โดยเกาะมุกด์ มีอัตราส่วนของเปอร์เซ็นต์ปกคลุมพื้นที่ของปะการังมีชีวิตต่อปะการังตายเท่ากับ 1:2.44 จัดว่าเสียหาย และผลการศึกษาการเกิดโรคปะการังครั้งนี้พบว่าแนวปะการังเกาะแตน มีความชุกของการเกิดโรคปะการังสูงสุด เนื่องจากแนวปะการังเกาะแตน ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์โดยเฉพาะการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอยู่ใกล้เกาะสมุย ซึ่งมีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ทำให้มีการก่อสร้าง และพัฒนาชายฝั่งมาก รวมถึงกิจกรรมทางทะเล เช่น การท่องเที่ยวทางทะเล การทิ้งสมอเรือ และการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้

อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดโรคปะการัง (มันติกา แดงแยม, 2560) เมื่อมีการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น จะทำให้ทรัพยากรทางทะเลเริ่มเสื่อมโทรมลง ส่งผลต่อการลดจำนวนของนักท่องเที่ยวดำน้ำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การลดลงของนักท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากการท่องเที่ยวทางทะเลของประเทศไทยนับเป็นพื้นที่ที่สำคัญสร้างรายได้หลักแก่ภาคท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักดำน้ำส่งผลต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง ตัวอย่างจากการศึกษาเรื่อง Impact of snorkelers on shallow coral reefs in the Rock Island Southern Lagoon (Nestor, et al., 2018) ที่ทำการศึกษผลกระทบของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแนวปะการังน้ำตื้นในปาเลาซึ่งเป็นสถานที่ยอดนิยมในการท่องเที่ยวดำน้ำตื้น โดยทำการเปรียบเทียบในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวและไม่มี พบว่านักท่องเที่ยว 1 ใน 5 ทำลายปะการัง เช่นการเตะหรือยืนบนปะการัง และการให้อาหารปลา แม้ว่าจะมีการบังคับใช้กฎระเบียบ ทำให้ความสมบูรณ์ของพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวและไม่มี แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ

จังหวัดตรัง เป็นจังหวัดภาคใต้ฝั่งตะวันตกติดกับทะเลอันดามันที่สำคัญอีกแห่งของไทย มีชายฝั่งทะเลยาวถึง 119 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่เกาะกว่า 46 เกาะ ที่ดงามด้วยภูมิทัศน์หาดทรายขาว ปะการัง ยังมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะอยู่ในการดูแลของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีจุดดำน้ำที่สำคัญ เช่น เกาะแหวน เกาะกระดาน เกาะเชือก และมีกองปะการังเทียมที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาศัยของพะยูนที่มากที่สุดในประเทศ และมีงานวิวาทิได้สมุทร ที่ทำให้การดำน้ำในตรงเป็นที่รู้จักและนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น (วิชชากร พรกำเนตทรัพย์, 2555, น.5-9)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยมีความประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น อีกทั้งการศึกษายังสอดคล้องกับการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ข้อ 14 ว่าด้วยเรื่องการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้มีการกล่าวถึงสถานการณ์และแนวโน้มการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่เกิดขีดความจำกัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น

สมมติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นเพศชาย จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังมากกว่าเพศหญิง

2. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มียุมากกว่า จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังมากกว่ากลุ่มอื่น
3. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มีการศึกษาสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังอยู่ในระดับสูง
4. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มีรายได้สูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังอยู่ในระดับสูง
5. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานราชการ/ลูกจ้างราชการ จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังอยู่ในระดับสูง
6. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มีการให้คุณค่าระบบนิเวศแนวปะการังสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง
7. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มีคะแนนทัศนคติสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง
8. นักท่องเที่ยวต่างน้ำที่มีคะแนนความรู้สูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ผู้วิจัยทำการศึกษาเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม มีแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงให้มีความถูกต้องในเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบการเก็บข้อมูล (try out) กับนักท่องเที่ยวต่างน้ำในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาต่างน้ำในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จ.ตรัง โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Sample Size) ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างน้ำในพื้นที่ เกาะเชือก เกาะแหวน และเกาะกระดาน ตามขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical carrying capacity, PCC) ต่อเดือน คิดเป็น 681,840 คน และได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 393 คน ผู้วิจัยได้ปรับเป็นจำนวน 400 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ.2566

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.3 มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี ร้อยละ 52.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 65.5 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ร้อยละ 26.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 50.5 มีการให้คุณค่าระบบนิเวศแนวปะการังในระดับสูง ร้อยละ 85.5 มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแนวปะการัง ในระดับสูง ร้อยละ 93.5 มีทัศนคติในการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

แนวปะการัง ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.3 และมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง ในระดับสูง ร้อยละ 89.3

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัย กับพฤติกรรมในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง ของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม ในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง โดยใช้สถิติการทดสอบสถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง

N = 400

ปัจจัยด้านบุคคล	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	P-value
เพศ				0.686
ชาย	205	32.52	6.03	
หญิง	185	32.60	6.25	
ไม่ระบุเพศ	10	31.36	0.63	
อายุ				0.401
< 20 ปี	67	31.76	6.39	
21-30 ปี	211	32.68	6.13	
31-40 ปี	76	32.71	6.08	
> 40 ปี	46	32.64	4.66	
ระดับการศึกษา				0.306
ประถมศึกษา	3	31.55	6.65	
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	32.46	7.29	
มัธยมศึกษาปลาย/ปวช.	61	32.33	6.66	
อนุปริญญา/ปวส	34	31.12	5.05	
ปริญญาตรี	262	32.65	5.09	
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	20	34.38	4.99	
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม				

ปัจจัยด้านบุคคล	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	P-value
อาชีพ				0.031*
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	99	33.67	5.91	
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	107	32.05	6.63	
ธุรกิจส่วนตัว	64	32.89	5.14	
รับจ้างทั่วไป	28	31.40	6.29	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	81	31.91	5.54	
ไม่ระบุอาชีพ	21	33.48	6.81	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				0.357
<15000 บาท	202	32.48	6.09	
15000-30000 บาท	156	32.78	5.74	
>30000 บาท	42	31.79	7.00	
การให้คุณค่าระบบนิเวศแนวปะการัง				
ระดับต่ำ : 0 – 13.3 คะแนน	-	-	-	0.00*
ระดับปานกลาง : 13.4 – 26.6 คะแนน	58	30.36	6.06	
ระดับสูง : 26.7 – 40 คะแนน	342	32.90	5.89	
ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแนวปะการัง				
ระดับต่ำ : 0 - 4.6 คะแนน	-	-	-	0.00*
ระดับปานกลาง : 4.7 - 9.3 คะแนน	26	29.66	4.47	
ระดับสูง : 9.4 – 14 คะแนน	374	32.72	6.07	
ทัศนคติในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง				
ระดับต่ำ : 0 – 13.3 คะแนน	5	30.93	4.15	0.004*
ระดับปานกลาง : 13.4 – 26.6 คะแนน	277	32.97	5.87	
ระดับสูง : 26.7 – 40 คะแนน	118	31.55	6.30	

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นเพศชาย จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังมากกว่าเพศหญิง

จากผลการศึกษาพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากปัจจุบันมนุษย์แทบทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ด้านต่าง ๆ ได้อย่างไม่จำกัด ส่งผลให้ไม่ว่าเพศไหนสามารถมีความรู้ในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังได้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์พร จุนเกียรติ (2563:น.157)

ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองของประชาชนในต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา พบว่าปัจจัยเพศ มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นที่มีอายุมากกว่า จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง มากกว่ากลุ่มอื่น

จากผลการศึกษาพบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง ของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก นักท่องเที่ยวดำน้ำมักเดินทาง มาเที่ยวเป็นหมู่คณะ และได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติในการท่องเที่ยวจากมัคคุเทศก์ ทำให้นักท่องเที่ยว ในทุกช่วงอายุมีความเข้าใจที่ตรงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร ชูจันทร์ (2552:น.76) ศึกษา การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร จ.สมุทรปราการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมและปัญหาอุปสรรคในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 3 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ที่มีการศึกษาสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ที่มีระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีคะแนนพฤติกรรมการ อนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากการศึกษาในระดับที่สูง ทำให้มีความรู้ รอบตัวมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่จากผลการศึกษา ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ ต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังของนักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น อาจเนื่องมาจากความรู้เกี่ยวกับ ระบบนิเวศแนวปะการังเป็นความรู้เฉพาะทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ถิ่นกลาง (2557:น.182) ศึกษาความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืนที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน : กรณีศึกษา อ.ชนอม จ.นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาเมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี (Mean = 19.80) มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ซึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 4 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ที่มีกรรรายได้สูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท มีคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาหรือกิจกรรมทุกชนิดของสิ่งมีชีวิต ทั้งสังเกตได้และไม่ได้ เกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ จรินทร์พร จุนเกียรติ (2563:น.157) ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองของประชาชน

ในต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา พบว่าปัจจัย รายได้ มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานราชการ/ลูกจ้างราชการ จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังอยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้น ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานราชการ/ลูกจ้างราชการ มีคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก อาชีพข้าราชการฯ ต้องมีทำงานร่วมกับหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจทำให้กลุ่มตัวอย่างนี้มีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิป ถิ่นกลาง (2557:น.224) ศึกษาความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน : กรณีศึกษา อ.ชนอม จ.นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาเมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบว่า ประชาชนที่ว่างงานจะมีคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน น้อยกว่าผู้ที่มีอาชีพข้าราชการฯ 13.256 คะแนน หมายความว่าประชาชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการฯ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 6 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นที่มีการให้คุณค่าระบบนิเวศแนวปะการังสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการให้คุณค่าระบบนิเวศแนวปะการังในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เชียว (2562:น.119) ศึกษาการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษา อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ผลว่าผู้ที่มีการให้คุณค่ากับทรัพยากรป่าไม้มาก จะมีความตั้งใจในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น

สมมติฐานที่ 7 นักท่องเที่ยวดำน้ำตื้นที่มีคะแนนทัศนคติสูง จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติในการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการังในระดับปานกลางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.3 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก นักท่องเที่ยวแต่ละคนมีพื้นฐานการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันมา ทำให้มีทัศนคติที่แตกต่าง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545:น.138) ให้ความหมายทัศนคติว่าเป็น สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อ บุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิป ถิ่นกลาง (2557:น.189) ศึกษาความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนที่มีผลต่อ

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน : กรณีศึกษา อ.ชนอม จ.นครศรีธรรมราช พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนทัศนคติระดับปานกลาง (Mean = 17.77) มีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนทัศนคติระดับมาก (Mean = 17.07)

สมมติฐานที่ 8 นักท่องเที่ยวด่านน้ำตื้นที่มีคะแนนความรู้สูง จะมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแนวปะการัง ในระดับสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรือวัลลี นนทะเสน (2557:น.107) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชน ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง พบว่า ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผล แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความรู้มาก มีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผลมากตามไปด้วย

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างมาสรุปเป็นประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

- 1.ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศแนวปะการังเน้นผ่านทางช่องทางออนไลน์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจให้มากขึ้นแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมัคคุเทศก์ เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการอนุรักษ์ และผลกระทบต่อระบบนิเวศแนวปะการังจากการใช้ประโยชน์การท่องเที่ยวทางทะเล
- 2.ควรปลูกฝังค่านิยม และความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแนวปะการังตั้งแต่เด็ก
- 3.การบังคับใช้กฎหมายยังไม่รัดกุม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจน เกี่ยวกับการละเมิดและทำลายระบบนิเวศแนวปะการัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโดยมุ่งเน้นในประเด็นของการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศแนวปะการัง อย่างยั่งยืน เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว ไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่ประชาชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวด่านน้ำ และภาครัฐ
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพ กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ระบบนิเวศแนวปะการัง และประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงปัญหาในพื้นที่ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (19 เมษายน 2565). *แนวปะการัง*. คลังความรู้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. https://km.dmcr.go.th/c_3
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (28 พฤษภาคม 2567). *สถานภาพแนวปะการัง*. คลังความรู้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. https://km.dmcr.go.th/c_3/d_19779
- คณินนิตย์ ลิมจิรขจร, ศุภพร เปรมปรีดี, บาร์ณี บำรุง, ชุตติมา ชุมมิ่ง, จักรกฤษ วิศพันธ์, พัชรี ฤกษ์งานดี และ เอกนรินทร์ รอดเจริญ. (2565). *องค์ประกอบสกุลของปะการังแข็งและ การประเมินสถานภาพแนวปะการังบริเวณ เกาะกระดาน และ เกาะเชือก จังหวัดตรัง*. PKRU SciTech Journal, 6(1), 47-58.
- เครือวัลลี นนทะเสน. (2557) *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของประชาชนตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ. DOI : https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/KU.the.2014.908
- จรินทร์พร จุนเกียรติ และ คณางค์ คันธมธูรพจน์. (2563). *พฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองของประชาชนในตำบลท้ายเหมือง อำเภอย้ายเหมือง จังหวัดพังงา*. วารสาร สห ศาสตร์, 20(2), 152-164.
- จุฑาธิป ถิ่นกลาง. (2558). *ความรู้และทัศนคติของประชาชนที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน : กรณีศึกษาอำเภอนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล). Digital Research Information Center . <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/289588>
- ธนิษฐ์ สังข์ดวง. (2565). *การพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำอย่างยั่งยืนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง* (Doctoral dissertation, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว และ ธนภฤต สังข์เฉย. (2561). *การส่งเสริม การอนุรักษ์ ทรัพยากร ป่า ไม้ในระดับท้องถิ่น:กรณี ศึกษา อำเภอย้ายเหมือง จังหวัด สุพรรณบุรี*. Thai Journal of Forestry, 38(1), 112-121.
- นันทพร ชูจันทร์. (2552) *การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ*. <https://cms.dru.ac.th/jspui/bitstream/123456789/340/10/Unit%205.pdf>
- ธรรมศักดิ์ ยี่มิน, มาฆมาส สุทธาชีพ และ สิทธิพร เพ็งสกุล. (2562). *การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับกิจกรรมดำน้ำลึกและน้ำตื้นในจังหวัดชุมพร: แผนงานวิจัย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- มัททิกา แดงแย้ม. (2560). *ฤดูกาลและพื้นที่ในการเกิดโรคของปะการังบริเวณแนวปะการังเขตน้ำตื้นฝั่งอ่าวไทยและทะเลอันดามัน*.
- วิซชากร พรกำเนิดทรัพย์. (2555) *ระบายนีเมืองตรัง*. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). *จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น

สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2565)
แผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม พ.ศ. 2566-2570

Nestor, et al., (2018). *Impact of snorkelers on shallow coral reefs in the Rock Island Southern Lagoon*. PICRC Technical Report 17-04).